Jacco Overeem
(predikant en medewerker Kerk & Israël bij de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland)

Asemitisme

Nee, de titel is geen typefout, maar legt de vinger bij een ontwikkeling die ik in mijn contacten met kerkenraden en predikanten regelmatig tegenkom. Asemitisme, ik zou het willen omschrijven als Israël-loosheid. Een knap staaltje, want in een gemiddelde kerkdienst klinken woorden als 'Israël, 'Joden', 'Jeruzalem' talloze malen. Israël is overal aanwezig in de liturgie, of het nu door de Schriftlezing is – de Bijbel is een joods boek – , door de Psalmen die we meezingen met Israël, door de hogepriesterlijke zegen aan het eind. Maar toch zie en hoor ik dat aandacht voor Israël vermeden wordt.

In het licht van de aanhoudende actualiteit van het Israelisch-Palestijnse conflict weten velen niet goed wat ze ermee aan moeten, en gaan – om gedoe te voorkomen – het onderwerp maar het liefst helemaal uit de weg. Uit een in 2023 gehouden enquête in de PKN over antisemitisme bleek dat sommige voorgangers moeite hebben met voorgaan op Israëlzondag en zich daarom bewust niet laten inroosteren op de eerste zondag van oktober.

Is dat echt alleen een gevolg van de politieke omstandigheden of wreekt zich misschien ook een verkeerde blikrichting? Kunnen we in de kerk alleen maar over Israël spreken als ze zich – naar onze maatstaven – keurig gedragen óf als ze zijn vermoord?

Natuurlijk hoef je het niet met alle kritiek oneens te zijn, maar we leven nog altijd tussen de tijden. Israël is nog niet tot haar definitieve bestemming gekomen, evenmin als de kerken trouwens. Laten we wat dat betreft vooral in de spiegel blijven kijken. Voldoen we zelf wel aan onze hoge roeping? Lukt het ons als kerken om gestalte te geven aan de opdracht een stad op een berg en een licht op de kandelaar te zijn?

En ondertussen niet vergeten dat de verbondenheid met Israël niet gegrond is op de meerwaarde van het Joodse volk in zichzelf, maar op de verkiezende God, die met Israël en de volken zijn plan volvoert en zijn wereldwijde sjaloom zal doen doorbreken! «